

veritat que els meus pares, que no s'agradaven gens de pronúncies neològiques, sempre, però, digueren *lúksa*, i jo igual (també hi havia molta gent llavors que usava el castellanisme *lúbu*, que aviat es va anar esvaint).

DERIV.: *Luxós* [Lab. 1840]. *Luxúria* [S. XIII], pres del ll. *luxúria* 'exuberància, excés', 'sumptuositat', 'vida voluptuosa'; Natana temptant Blanquerna: «si yo són en vostra companya --- maÿor mèrit n'aurets si podets haver abstinència, pus contrari ne serets a *luxúria*, qui és vici» (*Blanq.* I, 74.14). En les *VidesR* apareix, tant en el sentit voluptuos com en el luxós: «pregà-la que jagués ab ela carnalment --- Per què Senta Eugènia, mot irada, li dix --- —est tu dita negra e escura, fi<1>la de tenebres, amiga de diable, duc de solyament, noyriment de *luxúria*, sor d'ànsia perdurable ---», f° 200r2 (traduint «fomentum libidinis», 603.33); però d'altra banda hi ha també «dels menÿars eu no-t vul dir, jasia que-ls enferms usen d'aygua freda, que sia *luxúria* resebre alguna causa *luxuria sit*», 655.9).

En Francesc Eiximenis és molt freqüent, en el sentit modern, entre altres obres en el *Llibre de les Dones*: «Ne la bona donzella / estiga ociosa / car d'ociositat / ve e neix *luxúria*; / ne jamés nulla persona golorosa, ne pereosa fo casta», *Dones*, cap. 29 (probablement prosificat en lloc de «--- torna's *luxuriosa*») (*EntreDL* I, 195, 23.4); «--- in lumbis eius: e vol dir --- en los lombres del hom seu la *luxúria*», «*luxúria* --- tolerà-t tota fe e leyalta e-t farà ladre e fill de mençonega» (cap. 64 i 225, f° 48v1, 159r2); «de *luxúria* nos cové d'usar», Andreu el Capellà (*De Amore*, p. 77); grafia que també apareix en la *Questa* de Reixac (52.20). «La dona moguda de la *luxúria*», JnEsteve (*LiEleg.*, 1472, 1-6-a). «*Luxúria*: petulantia, luxuria, libido», OPou (*ThPu.*, 304). En els segles baixos es

pronuncià amb *ll-* (Lacav. ho admet de totes dues maneres).

Luxuriós [fi S. XIII, Llull]: «avia una dona qui amava molt son marit, lo qual era *luxuriós*; e per la errada que son marit fahia contra ella, era la dona impacient ---», *Blanq.* II, 84.12; «un hom foyll, peccador --- era glot, *luxuriós* e ple de vicis», id. (*Merav.* III, 139); «*luxuriós*: petulans, luxuriosus, libidinosus», OPou (*ThPu.*, 304); «Plaerdemavida --- l'Emperador volria-m alçar la camisa --- e yo li responguí: —Ara que sou vell, sou *luxuriós*?», JoMartorell (*Ag.* III, 72.3).

Luxuriar [Llull] el qual usava també *luxuriejar*; «guasten son regne; e lo rey no n'ha cura, ni ha ànsia sinó de cassar, e de deportar, e de *luxuriejar* e de fer vanitats», *Merav.* IV, 131. *Luxuriant* [1903; manca Lab. i Vogel] especialitzat en el sentit de 'esponerós, frondós'.

Luxació [Lab. 1888] i *luxar* [DOrt.], del ll. *luxare* 'desllorigar (un os)' i aquest de *luxus*, -a, -um, 'fora de lloc, que ha sofert luxació', que sembla ser del mateix origen que *luxus* partint del sentit de 'desviació, excés'.

LUXELL, «e adés, en lo pascal, no ús de totes salses, sinó les espesses, bollides, o salsa de pago e *luxell*, e mig-raust mesclat ab girofle e ab gingebré vert», Eiximenis (*Terç*, *NCl.* VI, 51): és a dir: d'una banda una salsa feta de pago i *luxell*, d'altra banda un mig-rostit mesclat amb girofle i gingebré. *AlcM* en cita un altre cas del S. xv, d'on resulta que hi entra com a ingredient la llet de cabra. Crec que es tracta d'una variant del mot que hem estudiat a ALOSA III (cf. DECH ALOJA, i les formes antigues com *aloxinum*, en les quals hi ha -x-).

Luxós, luxúria, luxuriant, luxuriar, luxuriejar, luxuriós, V. luxe